

הסוד הכמוס של אבסורדוס

העולם הזה מגלה לראשונה את התוכן המלא של התסריט

הסרט "אבסורדוס" שונה במידה ניכרת מן הספר הנושא את אותו השם. למרות שגם הספר נכתב על ידי מרטין סקורסז'ה (שנפטר לפני שנכתב הסרט) עבר הסרט ניתוח קשה לפני שהוכן להסרטה. נזמה כי התסריטאי, דאטון טרמבו, לא התייחס בכבוד רב למקור. טרמבו, קומיקס לסרטי סטולק למשך זמן רב מהוליווד, ניסה למחוק את התופעות המגוחכות ביותר, לפסול את הדיואלוגים הצורמניים במיוחד. אולם גם התסריטאי הגאני ביותר לא יכול היה להפוך את אבסורדוס ליצירה ספרותית או אמנותית. אם ספרו של יוריס הוא רומאן זעיר מוגזמני, הרי תסריטו של טרמבו מספיק בקושי לסרט מתח באנאלי. כמו הספר עצמו, נעדר גם התסריט דמויות חיות, בעלות אופי מתפתח וסביר. אין בו קונפליקטים אנושיים של ממש. ארי בן-כנען, קיטי, קרן, דוב לנדאו — כל אלה בובות שעושה מן הסוג המיוצר בסיטונות בבית המלאכה ההוליוודי. יוריס ניסה בעזרתו לכלול בספרו שמונים דורות של היסטוריה יהודית, ובמיוחד את שלושת הדורות של ארץ-ישראל החדשה. התסריט צנעו הרבה יותר — הוא מקיף רק כמה חודשים. אין בו עלילה אמיתית, אלא רק שרשרת של אירועים מותחים. חציו הראשון דומה להפליא למאות סרטי מתח אנטרינאציים, תוך החלפת הנאצים הרעים באנגלים די נחמדים. חציו השני הוא סט-אינדיאנים מן הסוג המקובל ביותר, הנעשה וזעתי יותר ויותר ככל שהוא דוהר לקראת הסוף.

הילדים אינם מתאבדים

הסרט מתחיל בקפריסין. קיטי (אחה מארי סיינט) מסירת בעיר, רואה במקרה בנמל פאמאגוסטה כיצד מעמסים הבריטים מפעילים יהודים על משאיות. תוך כדי כך מנסה אחד המפעלים, דוב לנדאו (סול מיניאן), לברוח, נתפס ומוכה עד לאבדון החושים. קיטי מבקרת אצל הגנרל סותרלנד (ראלף ריצ'רדסון), המושל הבריטי בקפריסין. (בסרט מושמט כל החלק הראשון של הספר, כולל העתונאי האמריקאי המטושפ האוהב את קיטי מילדות והשונא את האנגלים.) קיטי מכירה את הגנרל מפני שבעלה, צלם צבאי, נפל לידו במלחמה. הצלם עוד הספיק לצלם את המטוס הגרמני שהרג אותו. הגנרל מבקש את קיטי לעבוד כמה ימים כאחות במחנה המעפילים בקארואלוס, מתוך תקווה שעבודה תסיח את דעתה מן האסון שקרה לפני שנתיים. אחרי השיחה יוצאת קיטי עם האנגלי הרע, מייג'ר קלדוול (פיטר לופורד).

קלדוול (פוסט): אני מכבד מאד את הוקן. אחד הטובים. (מחייך.) לכן קצת קשה להסביר את — נו, נגיד את הסטיה הקטנה שלו.

קיטי (במבט סקרני): סטיה? **קלדוול** (מנענע בראשו): בקשר עם היהודים. ראיתי שאת הבחנת בזה. כמעט ואפשר להאמין לסיפור ששמעתי עליו מדי פעם. קרוב לחדאי שזו שטות, כמוכן. בכל זאת...

קיטי: איזה סיפור? **קלדוול** (צוחק): שאם תגענעי היטב את אילן-המשפחה שלו, תמצאי למעלה איונה שהוא יהודי.

קיטי שולחת בו מבט קריר, כמבעד לצעיף. היא לא תתוכח עם אחד כמוהו, ולא תתגונן מפניו. הזיקף פותח להם את השער.

קיטי: בוקר טוב, מייג'ר. ברור שמסתבר לאחר מכן כי לסותרלנד אין כל דם יהודי (הסרט השמיט את כל הפרק הזועתי של הספר, בו מסופר על אמו של סותרלנד, היהודיה החוזרת לעמה רגע לפני מותה).

קלדוול הוא האנגלי הרע היחיד שנשאר באבסורדוס. תוך התחשבות בשוק האנגלי החשוב, הפכו כל האנגלים האחרים לבחורים טובים. החיילים האנגלים מחבבים את היהודים ומריעים כאשר הם מנצחים. בשיא המאבק מסתבר אפילו שהמונים בלונדון מפגינים לטובת היהודים.

בינתיים מגיע הגיבור. כמו בספר, מגיע ארי בן-כנען (פול גיומן) בשחיה לחוף קפריסין, מתקבל על ידי ראובן, איש ההגנה, ומאגדריה (יו גריפית). סוחר קפריסאי השונא את האנגלים והעוזר להגנה הוא מתכנן מיד את הבריחה: 611 מעפילים, שהגיעו באונייה האחרונה לקפריסין, יוברחו לארץ-ישראל.

בינתיים מתחילה קיטי לעבוד במחנה. (בספר היה זה מחנה-ריכוז אכזרי, בו קיימים שליחים חשאי של ההגנה. בסרט המחנה אמנם צפוף, אך נחמד. האנגלים טובי-הלב מסרו מרוצנם את כל הניהול לאנשי ההגנה.) קיטי מכירה את קרן, מעפילה נחמדה בת 15 (זיל היוורת) ומתאהבת בה מיד. היא משיגה מן הגנרל הבריטי רשות לקחת את קרן לחופשה בעיר, דבר המאפשר להראות את הגוף של קרן בבדיקת-שחיה.

קיטי: יש ילדה במחנה שהייתי מאד רוצה לקחת אותה החוצה, לחופש. רק לארוחת-צהריים, ואולי לקניית כמה בגדים בשבילה.

סותרלנד (בחיך משועשע): אם כן, אני מניח כי... אה... את כבר לא מרגישה את עצמך זרה בין היהודים?

קיטי (בחיך נבוך): אני יודעת שאמרת (בשיחה קודמת) דבר טפשי. אבל מה אני יכולה לעשות? אני באמת מרגישה זרה ביניהם. (הפסקה.) חוץ מילדה זו. איך שהוא, היא שונה לגמרי. נקודת ההשקפה שלה, הצורה בה היא עובדת. איך להגיד, היא פועלת ומרגישה ומדברת כמו אמריקאית.

סותרלנד (ברצינות): איני יכול לתאר לעצמי שבה רב יותר. ליד הבריכה מבקשת קיטי מקרן לבוא עמה לאמריקה. קרן מסכימה בהתלהבות. הגנרל מסכים לשחרר את הילדה. אולם — — —

אולם בינתיים נכנס האיש העליון, ארי בן-כנען, לפעולה. איך מבריחים 611 יהודים ממחנה בריטי? פשוט מאד. תמונה 73: ארי בן-כנען, במדי סרן בריטי, נכנס למחנה בריטי. התסריט טורח להסביר:

סודיות מוזרה אפפה השבוע את המיכצץ הרועש ביותר במדינה: הסרטת הסרט "אבסורדוס", שהחלה זה עתה כחיפה. הכל היה גלוי לעיני זרקורי הפירסומת ההוליוודית: הכוכבים, הכמאי, מקומות ההסרטה. ורק דבר אחד נשאר עד עתה עמום מסתורין: התסריט עצמו.

היה זה כאילו חשש אותו פרמינג'ר (תמונה למעלה) לגלות לאזרחי ישראל מה בריוק תוכן הסרט המופרט על אדמתם. היו לו סיבות טובות לכך.

שבוע לפני כן זכה "אבסורדוס" לביקורת קטלנית מפי אדם חשוב: ראשיהממשלה בכבודו ובעצמו. כאשר נשאל דויד בן-גוריון בארצות-הברית לדעתו על ספרות יפה, גילה כי קרא רק רומאן אחד בשנים האחרונות — "אבסורדוס". אולם, הוא מיהר להוסיף בזילוזו בולט, גם את הספר הזה גמר רק בקושי, במאמץ רב. "פשוט רציתי לדעת מה קוראים יהודי אמריקה על ישראל!"

בעבור כמה ימים כינס פרמינג'ר מסיבת-עתונאים, הגיב בעקיפין עד הביקורת החריפה שמתח עורך "העולם הזה" על הסרטת הספר. למרות ש"העולם הזה" נשאר בודד במערכה, הודה פרמינג'ר בגלוי שהביקורת השלילית מביעה את דעת הציבור הישראלי כולו. "תושי" כי ישראל לא אהבו את הספר, הכריז, "והם לא יאהבו את הסרט". כאשר נשאל אילו שינויים הכניס בעלילה, סירב בהחלט לגלות פרטים. התסריט נשאר סודי.

אך לא לזמן רב. אחד השחקנים הזרים, ששמע על ביקורת "העולם הזה", השאיל על דעת עצמו את טופס התסריט שלו למערכת, מתוך תקווה לשכנע אותה שאכן חד בו שינוי גדול לטובה, לעומת הספר. להלן מגלה "העולם הזה" זו הפעם הראשונה, מה תוכנו של הסרט, שזכה למעשה לגושפנקה רשמית ולמדוא העזרה של ממשלת ישראל.

קרן וקיטי גיל היתר בת ה-14 ואוהה מרי סיינט, מנסות לשעשע את בנה בן החמש של אוהה, דרו היידן, שחזר עם אביו מסיוול במכונית לנצרת, שם קנו כפיה ועקאל בחנות ערבית. דרו, על אף גילה, עונה לאשלות כילד בן עשר לפחות.